

§ 171 Huvudmannaskap för begravningsverksamheten

STIG-GÖRAN FRANSSON:

Herr ordförande! Jag talar för utskottet, och en konsekvens av det tillstyrker jag Kyrkorättsutskottets förslag att avslå motion 2013:59.

I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av ett förändrat huvudmannaskap för begravningsverksamheten. Frågan har tidigare varit föremål för behandling i såväl kyrkomötet som Sveriges riksdag. Kyrkorättsutskottet konstaterar att riksdagen så sent som under riksdagsåret 2011–2012 anfört att det saknas skäl att förordna en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Motionären vill utreda förändringen av huvudmannaskapet med anledning av att riksdagen beslutat om gemensam begravningsavgift och riksdagens beslut om folkbokföring på kommun.

Jag kan inte se att dessa båda riksdagsbeslut som en anledning att hos riksdagen begära förändring av den lagstiftning som påverkar relationen mellan Svenska kyrkan och staten. Gör man en utredning så måste man också vara beredd på att det kan bli en förändring. En sådan diskussion med staten om förändring av relationen kan innebära att andra delar av relationen också tas upp som kan vara till en nackdel för Svenska kyrkan. Det saknar därför skäl för Svenska kyrkan att utreda eventuella konsekvenser av ett förändrat huvudmannaskap.

Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande och kyrkomötesledamöter! Motionen begär inte att vi ska begära förändringar i huvudmannaskapet.

Svenska kyrkan har tusentals trådar som knyter den in mot samhället. En av de trådarna eller kanske ett knippe av de trådarna är begravningsväsendet och begravningsverksamheten. När det sedan händer saker på ett område så måste man vara beredd att undersöka om det kan se annorlunda ut i framtiden. Vad skulle det kunna innebära, detta för att skapa en beredskap och det är inget farligt. Den som säger att inget nytt har hänt som skulle kunna föranleda att vi gör den här utredningen talar nog inte riktigt sant. En väsentlig förändring är den gemensamma begravningsavgiften som i det nuvarande förslaget slår oerhört snett. Jag bor i Sollentuna. Mitt i Sollentuna går en motorväg. På ett ställe tangerar den gränsen till Kista, som tillhör Stockholms kommun. På ena sidan av motorvägen kommer det i framtiden att kosta 20–25 öre att bli begravd på den andra sidan om det inte sker någon förändring, 6 öre. Det är klart att vi får insändare i tidningarna om varför det är dyrare att komma i jorden i Sollentuna än i Kista. Dessutom drar Kistaborna över för att bli begravda i Sollentuna. Det har hänt mycket. Svenska kyrkan är bra som huvudman och som myndighet för begravningsväsendet. Vi sköter det bra, människor är nöjda. När det är så är det inte farligt att skaffa sig kunskap, information och en beredskap inför framtiden. Det är detta motionen handlar om, ingenting annat, att vi ska vara beredda, vilket ju är temat i denna yttersta tiden av kyrkoåret.

Jag yrkar bifall till motionen.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till reservationen som finns i det här ärendet. Det är en väldigt viktig sak som motionärerna har tagit upp och, som Anders Roos sade, det här är ju inte ett förslag till att gå in till regeringen om att få ändra

huvudmannaskapet. Men det är att förbereda sig på det som kommer, när det nu kommer. Det vet vi inte, men att det kommer är jag fullständigt övertygad om. Den här frågan har varit aktuell i många utredningar inom begravningsområdet. Det fanns en utredning i början på 1980-talet som jobbade med de här frågorna, som konstaterade att begravningsfrågorna sköts på ett oklanderligt sätt av Svenska kyrkan, men det är inte en kyrklig angelägenhet att sköta begravningsverksamheten för alla i vårt land. Problematiken för riksdagen har ju varit att det inte står någon på kö och vill ta över begravningsverksamheten. Kommunerna har inte varit särskilt intresserade av att få det här huvudmannaskapet. Det som finns idag i Stockholm har varit av hävd och i Tranås av en alldeles speciell anledning. De här frågorna är aktuella och med en ny kyrklig struktur och, som Anders Roos helt riktigt pekade på, den olycksaliga gemensamma begravningsavgiften kommer frågan att aktualiseras ytterligare. Dessutom finns det en punkt till, nämligen att man från samhällets sida har sagt att så länge som en tydlig majoritet av svenska folket tillhör Svenska kyrkan är det inte konstigt att man behåller hävden att sköta begravningsverksamheten. Vi är dock i rask takt på väg mot 50 procent och under 50 procent på många håll i landet, framför allt i storstadsområdena, och då blir det faktiskt inte naturligt utan onaturligt att ett enskilt trossamfund har hand om begravningsverksamheten oavsett hur bra man sköter den. Därför är det angeläget att, som också framgår av den välskrivna reservationen, börja förbereda sig, att se på vad detta skulle innebära. I storstäderna blir det inget problem alls men på landsbygden kommer det naturligtvis inte vara helt enkelt om man får ett annat huvudmannaskap. Där är det väldigt naturligt att kyrkan har hand om begravningsplatsen som ligger runt kyrkan. Det är bra att vara förberedd även om detta tar tio kanske femton år innan riksdagen kommer dithän. Jag tror att det går snabbare.

Bifall till en mycket angelägen reservation.

STIG-GÖRAN FRANSSON (REPLIK):

Herr ordförande! Jag tycker att det låter som att man ska utreda men man ska inte gå vidare för att begära en förändring. Jag tycker att om man utreder så måste man ju vara beredd på att gå vidare. Det finns inte anledning att Svenska kyrkan ska driva den här frågan om förändrat huvudmannaskap, då får samhället göra det och då får vi avvakta till den utredningen när det blir aktuellt.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Herr ordförande! Det är inget konstigt att man tittar framåt i tiden. Om det är så att riksdagen beslutar att Svenska kyrkan inte längre ska ha huvudmannaskapet – det står ju i begravningslagen att det är riksdagen som kan besluta om detta att ta över huvudmannaskapet på någon annan – är det bra att kyrkan för en gångs skull är väl förberedd, så att vi inte får det som nu med begravningsavgiften. Det är inte nödvändigtvis kyrkan som ska driva frågan, vilket detta förslag inte innebär heller, utan det är att förbereda sig för något som kommer, men när det kommer vet vi inte. I en annan debatt i Göteborg sade jag att det mycket väl kan bli aktuellt om det är så att samfälligheten inte följs av ett enhetligt pastorat utan det delas upp. Då måste man hitta en lösning, och en av lösningarna kan vara att begära att få gå över till kommunen, och det kan följas av fler pastorat som begär detta. Därför behöver vi titta på frågan.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! I likhet med föregående talare vill jag säga att detta handlar om att titta framåt och inte att föreslå en förändring nu.

Huvudmannaskapet innebär att Svenska kyrkan har myndighetsutövning. Vi ansvarar för att begravningsplatser finns, även begravningsplatser för andra religioner, vi ansvarar för att det finns religiöst neutrala begravningslokaler, vi har en viss myndighetsutövning i förhållande till enskilda, både när det gäller medlemmar och icke medlemmar, och så länge Svenska kyrkan är en stor majoritetskyrka kan detta vara ett rimligt system. Men man kan fråga sig om detta är ett rimligt system när Svenska kyrkan blir mindre. Jag menar att det är angeläget att ha beredskap för det som kan komma, nämligen att staten vill förändra huvudmannaskapet.

Ett av de främsta skälen till den här motionen är att Svenska kyrkan helt enkelt har blivit överkörd. Svenska kyrkan föreslog ett sätt att ta upp begravningsavgiften, att den skulle vara gemensam över kommunerna, men staten körde över Svenska kyrkan och genomförde ett rikstäckande system, men med två undantag. Stockholm och Tranås undantogs. De ska i och för sig läggas in i utredningen, men om Stockholm kommer med i detta system då får stockholmarna bereda sig på en kommunal skattehöjning med 20 öre. Är det på det sättet att Stockholms kommun faktiskt inte kommer med, att det inte går att vinna en politisk majoritet, då är situationen akut. Då står vi där med den motorväg som Anders Roos nämner som går genom Stockholm, och det blir en 6 öre begravningsavgift på den ena sidan och 20–26 öres begravningsavgift på den andra. Det är ju lätt att räkna ut var man sparar pengar i sådan situation, nämligen man kommer att tänka och man kommer att tro att det är Svenska kyrkan som har fattat beslut om att det ska vara på det sättet, när det inte alls är Svenska kyrkan som har beslutat detta.

Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till reservationen för att vi ska vara beredda på det som kommer, att en gång kanske statens säger att den vill förändra och då ska vi vara beredda. På många sätt kommer vi att kunna fortsätta med det vi gör. Det vi inte gör är myndighetsutövningarna. Men staten eller kommunerna kan mycket väl säga till församlingar att ni kan väl åta er den praktiska skötseln av våra kyrkogårdar. Det kommer de kunna göra, det görs i Stockholm, det kommer de kunna göra på våra vanliga kyrkogårdar om den huvudmannen så önskar.

BERTIL PERSSON:

Herr ordförande! Det har varit ett antal ärenden de senaste 5–6 åren som tangerar Lagen om Svenska kyrkan, och vi har egentligen lärt oss och vant oss vid att den får vi inte röra. Vi får inte göra något som kan väcka någon som sover. På den andra sidan sover de inte, för verkligheten är att det finns nästan inte en tjänsteman i kanslihuset längre som vet vad kyrka-statöverenskommelsen innehåller. De få som kan finnas där struntar i den när det kommer till praktiska saker.

Nu gäller inte idag frågan om att röra den där Lagen om Svenska kyrkan men det gäller att sätta igång en tankeverksamhet och skapa en mental beredskap för en annan verklighet. Jag tror att det är viktigt. Varför ska man inte inom begravningsverksamheten, liksom på många andra områden, kunna ha en valfrihetssituation och upphandla lämplig person eller företag som driver en begravningsverksamhet. Det måste inte vara bara Svenska kyrkan. Vad motionen egentligen syftar till är att få igång en intern tankeprocess om att våga tänka utanför boxen.

Bifall till reservationen.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Jag vill också stödja reservationen. Dessutom vill jag tillföra ett nytt argument. Jag uppfattar att oavsett vem som har det huvudmannaskap som vi talar om kommer begravningsväsendet att vara en viktig angelägenhet för Svenska kyrkan. Det är heller inte uppenbart att det ska finnas ett enhetligt huvudmannaskap. Det finns många mycket principiella frågor som kyrkan måste ta ställning till när det gäller begravningsväsendet och jag tror att det kan vara till stor nytta att man, om man får säga så, i lugn och ro kan reflektera över vad detta innebär innan initiativet tas från något annat håll.

BRITT LOUISE AGRELL:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Jag vill bara tydliggöra att den utredning som nu pågår, där man tar upp frågan om Stockholm eller Tranås kommuner ska vara med i det här systemet med gemensam begravningsavgift eller inte, har i sina direktiv inte *om* utan *hur*. Vad jag har förstått har man nu kommit ganska långt med utredningen. Jag vill i alla fall ha klart att i direktiven står det hur Stockholm och Tranås ska med, inte om.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande! Det finns två olika sätt att möta en framtid. Det ena kan vara en öppenhet och nyfikenhet och detta för att ha beredskap. Det andra sättet kan vara att tänka att det nog är bra som det är, vi sover ett tag till. Nu kan ni bara avgöra om det är motionärerna som tillhör den ena eller den andra gruppen, eller om det är utskottet som tillhör den ena eller andra gruppen. Jag vet vad jag vill, jag vet var jag hör hemma.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 174.